

zena státní nákupna oděvních potřeb, jejíž účelem bylo získati tyto potřeby a přikázati je za peníze státním zaměstnancům, ať jsou v činné službě nebo ve výslužbě. Vzhledem k tomu nepadá pak také na váhu, že nebylo mezi žalobkyní a žalovaným erárem výslovně ujednáno, že jejím propuštěním z úřadu stal se celý nedoplatek splatným.

Čís. 1316.

Sudiště § 100 j. n. vztahuje se též k návrhu manžela, by druhý manžel byl podle § 13 c) rozluk. zák. vyzván k návratu do manželského společenství.

(Rozh. ze dne 29. listopadu 1921, Nd I 676/21.)

Nejvyšší soud zamítl návrh manželky, by podle § 28 j. n. určen byl tuzemský, místně příslušný soud pro právní věc, týkající se vyzvání jejího manžela dle § 13 c) zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., by se vrátil do společné domácnosti.

Důvody:

Navrhovatelka zamýšlí dle obsahu předloženého podání, vznésti proti svému choti žalobu o rozluku manželství dle § 13 c) zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., a domáhá se určení místně příslušného soudu pro vyzvání dle tohoto zákonného ustanovení. Avšak podle článku I. a) vládního nařízení ze dne 27. června 1919, čís. 362 sb. z. a n., dlužný návrh na vyzvání druhého manžela, by se vrátil do manželského společenství, podati u soudu, příslušného provésti spor o rozluku manželství; tímto soudem pak jest, jsou-li údaje navrhovatelčiny o domovské příslušnosti a o bydlišti manželů správné, podle prvního odstavce § 100 j. n. ve znění zákona ze dne 1. dubna 1921, čís. 161 sb. z. a n., zemský civilní soud v Praze. Na druhý odstavec tohoto § 100 navrhovatelka poukazuje mylně, neboť tento vztahuje se na žádosti o rozluku manželství a na žaloby jen tenkrát, když druhý manžel po sňatku zřekl se nebo pozbyl státního občanství československého. Není zde tedy podmínek § 28 j. n.

Čís. 1317.

Tím, že rozvedení manželé ujednali se na určitém výživném, na jehož výši měly býti pozdější změny majetkového stavu toho kterého manžela bez vlivu, odpoutal se nárok naň od majetkového stavu manželova.

K pojmu plnění a platiště.

Tím, že zavázaný — nejša úmluvou k tomu povinen — platil výživné v korunách československých — nevzal ještě na sebe závazek platiti i na dále v této měně.

(Rozh. ze dne 29. listopadu 1921, Rv II 83/21.)

Žalovaný zavázal se notářským spisem daným ve Vídni 26. října 1916 platiti žalobkyni výživné jejímu stavu přiměřené 3000 K, prvního každého měsíce na platebním místě, které mu bude udáno. Místo plnění ve spise

notářském stanoveno nebylo. Manželství sporných stran bylo po té rozloučeno rozsudkem král. soudního dvoru v Budapešti ze dne 23. června 1917 z viny žalovaného. Až do října 1919 platil žalovaný výživné v československých korunách. V době sepsání notářského spisu byl žalovaný majetníkem panství v N. na Moravě. Za měsíc listopad 1919 zaplatil žalovaný na výživné 1081 Kč a za prosinec 1919 1129 Kč 08 h, totiž po každé 3000 K v rakouské měně. Žalobkyně domáhala se jednak zaplacení nedoplatku za měsíce listopad a prosinec 1919, jednak určení, že žalovaný jest povinen platit jí měsíčních 3000 K v Kč. Procesní soud první stolice žalobu zamítl mimo jiné z těchto důvodů: V notářském spisu ze dne 26. října 1916 není ustanoveno místo plnění. Spis byl sepsán ve Vídni a jest v něm uvedeno, že obě smlouvající strany mají své bydliště ve Vídni. Žalovaný se zavázal platiti výživné 3000 K na platebním místě, jež mu žalobkyně oznámí. Dopisem ze dne 17. března 1919 oznámil právní zástupce žalobkyně, že žalobkyně se odebere na delší návštěvu ku svým příbuzným na Moravu a ustanovuje jako platební místo Živnostenskou banku v Brně. Žalovaný platil tedy výživné do Živnostenské banky v československých korunách až do konce října 1919. Za měsíc listopad a prosinec zaplatil však v rakouských korunách, poněvadž žalobkyně na Moravu nepřišla a žalovaný není povinen platiti v československých korunách, nýbrž toliko v rakouských korunách. V dopisech, z nichž žalobkyně chce dovoditi závazek žalovaného, platiti v československých korunách, nelze shledati tohoto závazku výslovně vyjádřeného. V dopise centrální pokladny žalovaného se praví pouze, že bylo jí od žalovaného nařízeno, by pro žalobkyni zřídila konto u živnostenské banky, na které se má měsíčně splatné výživné 3000 K poukazovati. V dopise ze dne 21. dubna 1919 píše žalovaný sám, že jeho centrální pokladna uvědomila zástupce žalobkyně, že výživné, 20. března splatné, složila na konto žalobkyně u Živnostenské banky a aby se předešlo nedorozumění, praví žalovaný, že výživné jest splatné vždy prvního každého měsíce, že však z ochoty k žalobkyni je skládá 20. předcházejícího měsíce. Také v dopise centrální pokladny ze dne 16. dubna 1919 není žádného závazku, že se bude platiti v korunách československých. Ovšem skutečně platil žalovaný žalobkyni výživné v československých korunách až do listopadu 1919. V této skutečnosti ve spojení a obsahem uvedených dopisů žalovaného a jeho centrální pokladny vidí žalobkyně závazek žalovaného platiti v československých korunách, a praví, že žalovaný měl úmysl v československých korunách platiti, že úmysl svůj změnil pouze proto, že ho žalovala o zvýšení výživného, neboť to výslovně uvedl ve vídeňském sporu. To by bylo zde uznání. Uznání je však smlouvou. Prohlášení žalovaného musilo by býti přijato od žalobkyně. Poněvadž žalobkyně zaplacené koruny československé nevrátila, lze míti za to, že slíb. platiti v československých korunách, mlčky přijala, avšak k platnosti této smlouvy je též třeba, by projev žalovaného spojen byl a souhlasil s jeho vůlí se zavázati k placení v československých korunách. Tato vůle není však dokázána. Žalovaný tvrdí, že v domnění, že žalobkyně skutečně na delší návštěvu na Moravu přijde, napsal dopis ze dne 21. dubna 1919 a platil v československých korunách, když však žalobkyně na Moravu nepřišla, platil jí ve měně rakouské. Z toho patrno, že neměl žalovaný vůle zavázati se navždy k placení v československých korunách, nýbrž snál

po dobu, dokud bude žalobkyně návštěvou na Moravě, a to, měl-li vůbec takovou vůli a nemýlil-li se o svých povinnostech a neplatil-li vůbec beze všeho úmyslu. Není tedy dokázáno, že se žalovaný v dopisech zavázal platiti výživné v československých korunách. V notářském spisu, sepsaném ve Vídni 26. října 1916, jest závazek platiti 3000 K v tehdejší rakousko-uherské měně. Místo plnění ve smlouvě ustanoveno není. Aby po této stránce správně byla vykládána, byli slyšeni právní zástupcové obou stran, kteří při zřizování smlouvy spoluúčinkovali, ale výpovědi jejich jsou úplně protichůdné, nepřinášejí žádného vysvětlení této otázky, ale patrně z nich, že na ustanovení plnění vůbec nebylo myšleno, poněvadž toho v tehdejší době nebylo třeba a poněvadž pozdějších převratů nebylo lze předvídati. Jest proto otázku tuto rozhodnouti podle zákona. Ustanovení § 905 obč. zák. dle původního znění, poněvadž III. dílčí novela toto ustanovení změnila teprve s platností od 1. ledna 1917, praví: »Nelze-li ani z úmluvy, ani z povahy neb účelu jednání určit, kde dlužno smlouvu splniti, odevzdány buďtež věci nemovitě tam, kde jsou, movité pak tu, kde slib byl učiněn. Co se týče míry, váhy a druhu peněz, řídit jest se dle místa, kde se má plniti.« Ani z povahy smlouvy o výživném ani z účelu této smlouvy nelze určit, kde se smlouva tato má plniti, poněvadž jde pouze o placení, o němž ustanovuje § 1420 obč. zák. toto: »Není-li určeno, kde se má platiti, šetřeno buď toho, co o tom nařízeno (§ 905), a má-li dlužník kromě smlouvy něco platiti, povinen bude zaplatiti jen ve svém bydlišti.« Tedy jen ze závazků kromě smlouvy vzešlých byl dlužník až do platnosti III. dílčí novely, tedy do 1. ledna 1917 povinen platiti tam, kde bydlí. Ze smlouvy však podle § 905 obč. zák. tam, kde slib byl přijat. Smlouva notářská ze dne 26. října 1916 byla učiněna ve Vídni, tam byl slib žalovaného žalobkyni přijat, jest tedy tam plniště a podle tohoto plniště řídí se měna, ve které žalovaný jest povinen platiti, a to jest měna rakouská. Upravení § 905 obč. zák. III. dílčí novelou nemá na tuto smlouvu žádného účinku, poněvadž zákon neúčinkuje zpět. Proto nepadá na váhu, kde žalovaný má své bydliště a je-li dosud uherským státním příslušníkem, a netřeba o těchto věcech uvažovati. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil v podstatě z týchž důvodů.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Byvše k poukazu dovoňacího soudu dodatečně vyslechnuti, udali zástupci stran srovnalým prohlášením, že žalobkyně po rozluce v roce 1916, nanejvýš pak dne 26. února 1919 neměla stálého bydliště v Rakousku, nýbrž bydlela přechodně v Uhrách, v Bratislavě, ve Vídni a ve Švýcarsku. Hledíc k tomu není zde případu, na nějž pamatováno nařízením vlády republiky Československé ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n. D o v o l á n í nelze přiznati oprávněnosti. Žaloba jest žalobou ze smlouvy. Smlouva uzavřena byla dne 26. října 1916 ve Vídni. Směrodatným v otázce, které místo dlužno pro závazek žalovaného uznati na splniště, jest ustanovení § 905 obč. zák. a to v prvotním svém doslovu (§ 104 III. dílčí novely k obč. zák.). To uznává i dovoňatelka. Pokouší se však d o l í c h t i, jednak, že splniště určeno bylo smlouvou, jednak, že vyplývá z povahy a účelu závazku. V onom směru pokusila se dovoňatelka o důkaz, že,

uzavírající smlouvu, měly obě strany na mysli, že N. na Moravě jest pro výživné splněním závazku. Tento důkaz prohlásil procesní soud první stolice za nezdařený. Opětovati tento důkaz novým výsledkem týchž svědků bylo sice právem, nikoli však povinností odvolacího soudu (§ 488 c. ř. s.). Neuznal-li to odvolací soud potřebným, shledav, že procesní soud první stolice důkazy svědecké správně ocenil, postupoval v této důkazní otázce formálně zcela přesně. Tím byla tato otázka pro tento spor s konečnou platností vyřízena a nelze v mezích § 503 c. ř. s. otázku tu znova přiváděti na přetřes v řízení dovolacím. Neprávem proto domáhá se dovolatelka, uplatňujíc dovolací důvod § 503 čís. 2 c. ř. s. toho, by řečený svědecký důkaz znovu byl opakován. Stanovisko, že již dle obsahu smlouvy plnění závazku žalovaného jest ve státním území Čsl. republiky, pokouší se dovolatelka uhájiti ještě jiným způsobem. Dovojuje: Dle obsahu notářského spisu jest žalovaný povinen, by měsíčních 3000 K platil dovolatelce v platišti, jež mu oznámí. Poněvadž všeobecnému občanskému zákoníku před působností III. dílčí novely byl prý cizím rozdíl mezi plněním a platištěm peněžitých závazků, takže platiště bylo zároveň plněním, bylo prý ponecháno dovolatelce, by volbou platiště určila zároveň plnění, a poněvadž žalobkyně určila platištěm Brno, jest prý toto místo smluvním splněním závazku žalovaného. Ani toto stanovisko dovolatelky nelze uznati za opodstatněné. Řečenými vývody ocitá se dovolatelka v rozporu s tím, co sama v první stolici uvedla. Tvrdila totiž a nabídl důkaz o tom, že, když zřizován byl notářský spis, měly obě strany jako splnění na mysli N. na Moravě a že jen z úsluhy pro žalobkyni bylo jí zůstaveno, by určila platiště (čl. 9, násl., odstavec V.). Tím dovolatelka sama doznala, že počítala jednak s plněním, jednak s platištěm jako se dvěma různými pojmy. Nehledíc k tomu byl již v čase smlouvy výraz platiště (Zahlstelle) výrazem pevně vyhraněného obsahu a rozumělo se mu, kde ho použito, i pro obor všeobecného občanského zákoníka tak, jak stal se na výslovném zákonném podkladě vlastním právem obchodnímu. Před vydáním III. dílčí novely k obč. zák. nebyla jádrem sporu o výklad zákona otázka, zda vedle plnění jest při peněžitých závazcích pojmově myslitelným místně oddělené platiště, nýbrž jednalo se o to, zda věřitel má si peníze u dlužníka vybrati, či, zda dlužník jest povinen, by peníze věřiteli dopravil, a, zda zejména, zasílaje věřiteli peníze, činí tak na vlastní účet a nebezpečí, či na účet a nebezpečí věřitele. Tak pojal spornou otázku i zákonodárce III. dílčí novely k obč. zák. a rozřešil ji v § 100 této novely shodně se stanoviskem práva obchodního (motivy k § 100 III. dílčí novely k obč. zák.). Než ani povahou a účelem nároku, pokud se týče závazku nelze v tomto případě odůvodniti povinnost žalovaného, platiti měsíčních 3.000 K ve měně československé. Pravda ovšem, že tento měsíční plat jest výživným, na něž při rozluce manželství z viny manželovy příslušel by dovolatelce nárok již po samém zákonu. I to lze připustiti, že, kdyby jednalo se o zákonný nárok manželky na výživné, byla by dle povahy věci rozhodnou měna manželova bydliště, poněvadž výživné bylo by nutno vyměřiti přiměřeně k majetku a příjmům manželovým a tento majetek a tyto příjmy docházejí hospodářského výrazu ve měně státu, kde soustřeďuje se manželova hospodářská a výdělečná činnost. Pro případ, o který se zde jedná, nutno však dbáti obsahu smlouvy, jak v notářský spis byla vtělena. Ve smlouvě pak (odstavec IV.) jest

ustanoveno: »Tím jsou vyživovací nároky a jakékoli jiné nároky (dovolatelky) . . . úplně vypořádány a jednou pro vždy vyřízeny, to zejména i pro případ, že majetkové a příjmové poměry manželovy by se v budoucnu zlepšily, nebo majetkové a příjmové poměry manželky zhoršily.« Touto dohodou odpoután byl dovolatelčin nárok na výživné od zákonnitého vztahu k majetku a příjmům manželovým, výše tohoto majetku a těchto příjmů jest pro povahu a rozsah nároku, pokud se týče závazku na dále bez významu, bez významu jest proto i vliv změny na majetek a příjmy odpůrcovy a odpadá tím předpoklad, za něhož bylo by lze závazek žalovaného uznati za zmístněný tam, kde jest majetek žalovaného a středisko jeho hospodářských poměrů. S tohoto stanoviska nelze přiznati významu pro rozhodnutí rozepře okolnosti, kde jest bydliště žalovaného, kde jsou jeho statky a kde jest jeho výdělečné a hospodářské jmění. Prv uvedená okolnost nepřichází přirozeně v úvahu ani jinak, poněvadž dle § 905 obč. zák., prvotní doslov, nezáleží na dlužníkově bydlišti, nýbrž na tom, kde slib byl učiněn. Uplatňuje-li tedy dovolatelka kusost odvolacího řízení (§ 503 čís. 2 c. s. ř.) proto, že nebyly připuštěny a provedeny důkazy o shora naznačených okolnostech, činí tak neprávem. Skutečnosti, že dovolatelka určila platištěm Brno, snaží se dovolací spis zjednatí rozhodující význam dále ještě vývody, dle nichž prý zákon ze dne 10. dubna 1919 čís. 187 sb. z. a n., mluví v § 8 o závazcích, které jsou splatny v oblasti Československého státu, má na mysli platiště peněžitých závazků, nechává stranou otázku splniště. K těmto vývodům nelze přisvědčiti. Placením rozumí zákon (§ 1412 obč. zák.) plnění toho, co kdo plniti jest povinen. U peněžitých závazků jest placení tím, co u jiných závazků označuje se povšechným výrazem plnění, splatnost peněžitého závazku ve smyslu časovém jest totéž, jako splniště jiného závazku. Tak hledí k věci §§ 1412 a násl. obč. zák., čl. 324 a násl. obch. zák., § 88 j. n. a j. V čl. 324 a 325 obch. zák. právě tak jako v § 905 obč. zák. v novém doslovu výslovně rozeznává se mezi splništěm a platištěm peněžitých závazků a jak v § 905 obč. zák., tak v čl. 336 obch. zák. přiznává se v otázce změny významu pouze splništi, nikoli též platišti. Mluví-li proto § 8 zákona čís. sb. z. a n. 187/1919 o splatnosti závazku, má zjevně na mysli jeho splniště a nikoli pouhé platiště. Poukazuje-li posléze dovolatelka k tomu, že prý žalovaný, plativ nějaký čas v Kč, uznal tím závazek, platiti v této měně, netřeba na vyvrácení toho ničeho dodati k příslušné stati důvodů rozsudků předchozích stolic.

Čís. 1318.

Připustnost pořadu práva, domáhá-li se bývalý obecní starosta na obci odměny, jež byla pojata do obecního rozpočtu a řádně schválena.

(Rozh. ze dne 30. listopadu 1921, R I 1408/21.)

Žalobce, jenž byl až do 30. června 1919 starostou žalované obce, domáhal se na ní odměny za úřadování, jakož i za práce písařské, za nájemné, tiskopisy atd. na rok 1919, jež byla do obecního rozpočtu v květnu 1919 pojata a obecním výborem usnesena, kteréžto usnesení bylo okresním výborem schváleno. Žalovaná obec vznesla námitku nepřipustnosti